

Ο Κυβερνητικός Εθνικισμός στην Ινδία

Το παρακάτω κείμενο δημοσιεύτηκε επ αφορμή των βουλευτικών εκλογών στην Ινδία στο περιοδικό JACOBIN[1]. Δεδομένου του εκλογικού αποτελέσματος ο Narendra Modi, ο Χασάπης του Gujarat, που έγινε «Άνθρωπος της Ανάπτυξης», είναι πλέον Πρωθυπουργός της Ινδίας. Το barikat επιλέγει να δημοσιεύσει συγκεκριμένο άρθρο του Thomas Crowley, επειδή καταφέρνει μέσα από μια εκτεταμένη ανάλυση να αποδώσει το κοινωνικό, πολιτικό αλλά και πολιτισμικό παζλ που συνθέτει το παρελθόν του –κυβερνώντος πλέον- κόμματος του Narendra Modi και να φωτίσει την εικόνα που έχουμε για τον ινδικό κοινωνικό σχηματισμό μακριά από ευρωπαϊκοκεντρικές ερμηνείες. Στη μακρινή Ινδία ένας φασίστας με αιχμηρό παρελθόν χάρις το μαγικό ραβδάκι της εγχώριας μιντιακής διαπλοκής γίνεται άνθρωπος της ανάπτυξης και παρουσιάζεται ως σωτήρας που θα φέρει την άνοιξη...οι ομοιότητες κάθε άλλο παρά τυχαίες...

barikat

Άνοιξη για τον Modi

(του Thomas Crowley. Μετάφραση για barikat.gr: Μίνα Κωστοπούλου)

Το πρόσωπο του Narendra Modi προεκλογικά ήταν παντού. Σε ταμπλό. Σε ολοσέλιδες διαφημίσεις στις εφημερίδες. Μέσα στα βαγόνια του μετρό. Στην τηλεόραση. Σε μάσκες στα πρόσωπα των υποστηρικτών του.

Ήταν ο υποψήφιος -και νικητής- πρωθυπουργός του Bharatiya Janata Party (BJP), ενός εκ των δύο μεγαλύτερων εθνικών κομμάτων της Ινδίας. Το κόμμα του κέρδισε στις εκλογές, όπως αναμενόταν, λόγω της δημοτικότητας του Modi και της δυσαρέσκειας έναντι στον προηγούμενο κυβερνητικό συνασπισμό με επικεφαλής το κόμμα Indian National Congress.

Ο Rahul Gandhi, υποψήφιος για πρωθυπουργός με το INC είχε κι αυτός διαφημίσεις, αλλά συχνά μαζί με άλλους συνυποψήφιους. Ο Modi, αντιθέτως, στο BJP ήταν η πιο δυναμική φιγούρα και η προσωποποίηση των δύο βασικών προσανατολισμών του κόμματος: αυτής της νεοφιλελεύθερης ορθοδοξίας και ενός βίαιου ινδικού εθνικισμού.

Τα media συχνά έπαιξαν με τα πρόσωπα των Modi και Gandhi, γεγονός περίεργο αφού η χώρα δεν έχει προεδρικό, αλλά κοινοβουλευτικό σύστημα και εφόσον έρευνες έχουν δείξει ότι οι ψηφοφόροι ενδιαφέρονται κυρίως για τοπικά θέματα παρά για τους υποψήφιους πρωθυπουργούς. Η επικέντρωση, λοιπόν, στα πρόσωπα μπορεί εν μέρει να ειπωθεί ως μιντιακό γεγονός. Είναι εύκολο και πιο επικερδές εξάλλου για τους μιντιακούς οργανισμούς να επικεντρώνονται σε δύο διάσημους πολιτικούς, ακόμη κι αν αυτό δεν έχει άμεση αναφορά στο εκλογικό σύστημα. Τα τοπικά θέματα μπορεί να αποφασίζουν για τις εκλογές, αλλά δεν "πουλάνε", ούτε βγαίνουν σε αντίτυπα.

Ωστόσο, η προσωπική εκστρατεία είναι κάτι που ευνοήθηκε και από το ίδιο το κόμμα του Modi το BJP. Ο Modi αγκάλιασε τη δύναμη της προπαγάνδας. Η τοπική κυβέρνησή του στην επαρχία Gujarat προσέλαβε μια αμερικανική εταιρεία PR και τους πληρωσε εκατομμύρια ρουπίες (από τα δημόσια κονδύλια) για να προπαγανδίσουν την επιτυχία της ανάπτυξης της επαρχίας, γνωστή ως "Gujarat model". Η παρωδία αυτή εκτέθηκε στο εβδομαδιαίο περιοδικό Open και δύο εβδομάδες μετά δύο βασικοί συντάκτες αντικαταστάθηκαν από

φίλα προσκείμενους στο BJP.

Με τη βοήθεια των media το κόμμα BJP επιθετικά τοποθετήθηκε στο δημόσιο λόγω ως το κόμμα του Modi και ένα κόμμα των μαζών. Οι μάσκες που φορούσαν οι υποστηρικτές του αξιοποιήθηκαν ακριβώς για να δείξουν ότι ο Modi και ο Ινδικός λαός ήταν ένας. Ο Modi είναι αγαπητός. Αλλά την ίδια στιγμή είναι και ο πιο μισητός από οποιονδήποτε άλλο πολιτικό στην Ινδία, ακόμη και εσωκομματικά.

Οι υποστηρικτές του και οι πολέμιοί του συμφωνούν ότι έχει θέληση και ότι δεν είναι δεκτικός σε αντιπολίτευση. Σε κάθε στάδιο της ανόδου του, έχει εδραιώσει την δύναμή του, αφήνοντας πίσω του τους απογοητευμένους συναδέλφους του. Οι υποστηρικτές τους τονίζουν ότι σε αυτούς τους αβέβαιους καιρούς η Ινδία χρειάζεται έναν νέο, αποφασιστικό και ανυποχώρητο ηγέτη. Οι αντίπαλοί του κάνουν λόγο για έναν άνθρωπο αυταρχικό, αδίστακτο, φασίστα.

Η ψυχολόγος Ashish Nandy είχε μιλήσει με τον Modi πριν γίνει γνωστή φιγούρα

Δήλωσε: "Ήταν μια κλασική, κλινική περίπτωση φασίστα. Δεν χρησιμοποιώ τον όρο "φασίστας" με όρους κατάχρησης, για 'μένα είναι μια διαγνωστική κατηγορία. Ο Modi συμπυκνώνει όλα τα κριτήρια που ψυχίατροι, ψυχαναλυτές και ψυχολόγοι έχουν συγκεντρώσει μετά από χρόνια εμπειρικής δουλειάς γύρω από μια αυταρχική προσωπικότητα".

Πρόσφατα, κάποιοι φιλελεύθεροι σχολιαστές ανέφεραν για τον χαρακτηρισμό ως "φασίστας" ότι είναι υπερβολικός, σε μια προσπάθεια να συγχωρήσουν το πολιτικό παρελθόν του BJP και για να προτείνουν, ενάντια σε μια "αριστερή λογική" ότι ο Modi δεν είναι τόσο κακός τελικά.

Κι όμως, είναι. Υπάρχουν μυριάδες λόγοι για να τον αντιλαμβανόμαστε ως την προσωποποίηση φασιστικών τάσεων: ο ισχυρός εθνικισμός του, η συνεχής δαιμονοποίηση των άλλων (όπως των Μουσουλμάνων ή των Πακιστανών), ο υπέρμετρος ανδρισμός του (είχε πει ότι ένας αποτελεσματικός σκληρός ηγέτης πρέπει να έχει θώρακα μήκους 56 ίντσες) και πάνω από όλα το βίαιο, καταπιεστικό καθεστώς του στην επαρχία Gujarat.

Ακόμη και εντός της Αριστεράς υπάρχει αμφιθυμία ως προς το αν ο όρος "φασίστας" είναι ο κατάλληλος για το BJP (η Ινδική δεξιά σοφά κράτησε αποστάσεις από αυτή την ορολογία, με αφορμή και την παρελθούσα στήριξη της στον Χίτλερ).

Ο Achin Vanaik, καθηγητής πολιτικής επιστήμης, επισημαίνει ότι ο Ινδικός εθνικισμός, όπως εκφράζεται από το BJP δεν ταιριάζει με τη μαρξιστική σύλληψη του φασισμού, που εστιάζει στους κοινωνικοοικονομικούς λόγους που οδηγούν στην άνοδό του: μια σοβαρή κρίση του καπιταλισμού, ιδίως μέσα σε μεγάλα κράτη, ένα απειλητικό και ισχυρό εργατικό κίνημα και μια σχετικά αδύναμη μπουρζουαζία που θα ήταν πρόθυμη να παραδώσει προσωρινά την πολιτική εξουσία σε ένα ισχυρό φασιστικό καθεστώς.

Αυτά τα χαρακτηριστικά εκλείπουν από την Ινδία. Ο Vanaik εκτιμά ότι το BJP έχει ενσωματώσει όχι το φασισμό, αλλά έναν "αντιδραστικό αυταρχικό λαϊκισμό", που προκύπτει από την απογοήτευση μιας αποτυχημένης νεωτερικότητας. Ο χαρακτηρισμός αυτός έχει το πλεονέκτημα να συνδέει το φαινόμενο του BJP με άλλες αντιδραστικές τάσεις που έχουν εξαπλωθεί στον κόσμο τα τελευταία 30 χρόνια, συμπεριλαμβανομένου του

θρησκευτικού φονταμενταλισμού, του βουδιστικού εθνικισμού, του αλυτρωτικού εθνικισμού, της ξενοφοβίας και του ρατσισμού.

Ο όρος "φασίστας" μπορεί, έτσι, να είναι χρήσιμος στην ανάδειξη της απειλής που πρεσβεύει το BJP (ακόμη και ο Vanaik το παραδέχεται αυτό), αλλά αποτυγχάνει να φωτίσει το σύνολο των κοινωνικών, θρησκευτικών και οικονομικών παραγόντων που επέτρεψαν στο κόμμα αυτό να ανθίσει. Ίσως είναι υπερβολικό να περιμένουμε τόσα πολλά από ένα επίθετο. Εντούτοις, αυτές οι περιπλοκές πρέπει να γίνουν κατανοητές, αν κανείς θέλει να αντιμετωπίσει το συνδυασμό νεοφιλελεύθερης ορθοδοξίας και βίαιου θρησκευτικού ζήλου του BJP.

Ένας εξαιρετικός οδηγός για να κατανοήσει κανείς αυτό το σύνθετο ανάγλυφο είναι ένα μακροσκελές δημοσίευμα με τίτλο "Neoliberalism and Hindutva – Fascism, Free Markets and the Restructuring of Indian Capitalism" του Shankar Gopalakrishnan, ο οποίος επίσης δεν ανέχεται τον όρο φασισμό.[\(http://radicalnotes.com/2008/10/29/neoliberalism-and-hindutva-fascism-free-markets-and-the-restructuring-of-indian-capitalism/\)](http://radicalnotes.com/2008/10/29/neoliberalism-and-hindutva-fascism-free-markets-and-the-restructuring-of-indian-capitalism/).

Ο Gopalakrishnan επισημαίνει ότι αυτές οι δύο ιδεολογίες, ο νεοφιλελευθερισμός και ο ινδικός εθνικισμός (Hindutva) έχουν διαφορετική ιστορία και πορεία, αλλά η συνένωσή τους υπό το BJP έχει μια συγκεκριμένη λογική.

Ο ινδικός εθνικισμός έχει τις ρίζες του στα πρώτα χρόνια της βρετανικής αποικιοκρατίας και έχει πιο εδραιωμένη παρουσία στην Ινδία. Η αποικιακή περίοδος είδε την ανάδυση, όχι μόνο του ινδικού εθνικισμού, αλλά και του ινδουισμού, όπως τον ξέρουμε -κυρίως ως αντίδραση στις χριστιανικές αντιλήψεις (με έμφαση στα ιερά κείμενα και τα σταθερά δόγματα), μια ποικιλία δηλαδή των ινδικών θρησκευτικών παραδόσεων.

Από κοινού με την εδραίωση της ινδουιστικής θρησκείας, υπήρξαν έντονες προσπάθειες να ανανεωθούν και να επαναπροσδιοριστούν οι θρησκευτικές παραδόσεις, συχνά παρά τη βρετανική κριτική. Οι προσπάθειες αυτές έλαβαν χώρα μερικές φορές υπό το πρόσχημα της προοδευτικής μεταρρύθμισης. Αλλά η ανανέωση αυτή έφερε πιο συντηρητικές εκδηλώσεις, μεταξύ των οποίων ο ινδικός εθνικισμός, ή η ιδέα μιας Ινδίας ως απαραίτητα και αποκλειστικά ινδουιστικό έθνος. Υπό αυτό το πρίσμα, η Ινδία ήταν ινδουιστική από αμνημονεύτων χρόνων και τα δόγματα των αρχαίων σοφών αποτελούν τον πυρήνα του ινδικού πολιτισμού (παρά τους αιώνες των μουσουλμανικών παραδόσεων ή τα διαφορετικά συστήματα πίστης χιλιάδων διαφορετικών ιθαγενών κοινοτήτων).

Η εθνικιστική οργάνωση με τη μεγαλύτερη επιρροή στην Ινδία σήμερα είναι η Rashtriya Swayamsevak Sangh (RSS) ή "Εθνική Εθελοντική Οργάνωση". Ιδρυθείσα το 1925, η RSS έχει χτίσει ένα εθνικό δίκτυο καλά οργανωμένων στελεχών, βαθύτατα προσηλωμένων στην ιδεολογία του ινδουιστικού εθνικισμού και έτοιμων να χρησιμοποιήσουν βίαια και εκφοβισμό για να πετύχουν τους στόχους τους.

Ο Modi ξεκίνησε στην RSS ως ακτιβιστής full-time. Όσο ανέβαινε στην πυραμίδα της ηγεσίας της, υπηρέτησε ως ο σύνδεσμος ανάμεσα στην RSS και το BJP, σε τοπικό και εθνικό επίπεδο. Είναι μακράν ο πιο επιφανής πολιτικός που αναδύθηκε από την RSS.

Η σύνδεση, ωστόσο, μεταξύ της RSS και του BJP δεν ήταν ποτέ τόσο ευθεία. Ο προκάτοχος του BJP, ένα κόμμα που λεγόταν Jana Sangh, πάλευε για να οριοθετήσει τη σχέση του με την RSS. Ως ένα πολιτικό κόμμα, ήθελα να λαμβάνει ψήφους από ένα ευρύ

τμήμα του πληθυσμού και η διχαστική, μαχητική ταυτότητα της ινδουιστικής RSS, ήταν πολύ αμφιλεγόμενη για να διατυπωθεί ανοιχτά μια συσχέτιση. Αν και αρχικά ήταν κοντά στην RSS το κόμμα Jana Sangh προσπάθησε στις αρχές της δεκαετίας του 1980 να μετριάσει τις θέσεις του, όταν επισήμως πια έγινε το BJP.

Μετά τη θεαματική αποτυχία του στις εκλογές του 1984, το κόμμα στράφηκε δεξιά, "αγκαλιάζοντας" ανοιχτά τον ινδικό εθνικισμό και επωφελήθηκε από το κενό που άφησε το Κόμμα του Κογκρέσου και η ευρύτερη απογοήτευση από την αποτυχημένη ανάπτυξη που ακολούθησε την ανεξαρτησία.

Η καθοριστική στιγμή για το BJP ήρθε το 1992, όταν καταστράφηκε το τζαμί Babri Masjid. Όπως ισχυρίζονται οι ινδουιστές ηγέτες, το τζαμί είχε χτιστεί πάνω σε ερείπια ενός ναού που είχε κατεδαφιστεί από τους μουσουλμάνους κατακτητές αιώνες νωρίτερα. Οι φονταμενταλιστικές δυνάμεις οδήγησαν σε ένα τεράστιο κίνημα που καλούσε για την καταστροφή του τζαμιού, υπό την επίκληση τοπικών παραδόσεων ότι η περιοχή ήταν η γενέτειρα του θεού Ράμα.

Η ηγεσία του BJP ανέλαβε ενεργό ρόλο, οργανώνοντας μια περιοδεία στην Ινδία σε ένα φορτηγό Toyota στολισμένο σαν αρχαίο άρμα, αφήνοντας ταραχές και αιματοχυσία στο πέρασμά της. Το Κογκρέσο, που βασιζόταν στο BJP για να κρατήσει την κυβέρνηση στην εξουσία, έκανε πολύ λίγα για να τους σταματήσει, ακόμη και ξεκλειδώνοντας το τζαμί, ώστε οι ινδουιστές να μπορούν να προσευχηθούν εκεί. Τελικά όμως οι ινδουιστές κατέστρεψαν το τζαμί, οδηγώντας σε νέο κύκλο βίας.

Πώς κατάφεραν οι BJP και RSS να αποκτήσουν τόσο ισχυρή στήριξη για αυτό το θέμα; Πριν από αυτό το γεγονός, το BJP ήταν γνωστό ως ένα κόμμα βραχμάνων και banias -ανώτερης κάστας ινδουιστές, δηλαδή, πολλοί εκ των οποίων ήταν έμποροι και επιχειρηματίες και που αποτελούσαν ένα πολύ μικρό κομμάτι του πληθυσμού της Ινδίας. Η κινητοποίηση για το τζαμί μετέτρεψε το BJP σε ένα κόμμα με πραγματικά μαζική βάση, όπως φαίνεται από τα εκλογικά αποτελέσματα. Από μόλις δύο έδρες στις εθνικές εκλογές του 1984 κέρδισε 161 το 1996.

Ο Gopalakrishnan εντοπίζει δύο βασικές αιτίες όσον αφορά στο μετασχηματισμό του BJP. Πρώτον, χρησιμοποιούσαν μια γλώσσα μαρκετίστικη για την προώθηση της κοινοτικής θρησκευτικής δράσης σε εθνικό επίπεδο. Δεύτερον, και πιο ουσιαστικό, ήταν σε θέση να εξασφαλίσουν την υποστήριξη των πιο αδικημένων της Ινδίας, των θυμάτων της αποτυχημένης ανάπτυξης και της ταχείας στροφής της χώρας στον οικονομικό φιλελευθερισμό.

Αυτό θα πρέπει να εξεταστεί στο πλαίσιο των ισχυρών κοινωνικών κινήματων που σάρωσαν την Ινδία τη δεκαετία του 1980, και που αγωνίστηκαν με τις δυνάμεις του ινδουιστικού εθνικισμού, ώστε να καλύψουν το κενό που άφησε η πτώση του Κόμματος του Κογκρέσου. Τα κινήματα αυτά πήραν πολλές μορφές, αλλά το πιο ισχυρό από αυτά καθοδηγήθηκε από τις νέες πλούσιες αγροτικές κοινότητες και ήταν σε θέση να ενσωματώσει τους φτωχότερους αγρότες και τους εργάτες της γης. Τα κινήματα αυτά συχνά έδιναν έμφαση στις περιφερειακές ή καστικές ταυτότητες και έτσι ήταν σε θέση να ενσωματώσουν όλες τις κοινωνικές τάξεις. Για πολλά από αυτά τα κινήματα, μια βασική απαίτηση ήταν οι υψηλότερες τιμές των αγροτικών προϊόντων, και πίεζαν συχνά με επιτυχία για επιδοτήσεις και προστατευτικές πολιτικές από το διεθνή ανταγωνισμό.

Από τις πολλές χιλιάδες κόσμου που συμμετείχαν στην κινητοποίηση για το τζαμί Babri Masjid, η πλειοψηφία των οποίων ερχόνταν από τις πόλεις ή την αστική περιφέρεια, ήταν εξαιρετικά φτωχοί. Αυτοί ακριβώς ήταν οι ομάδες που δεν επωφελήθηκαν από τα κινήματα της δεκαετίας του 1980 και που ήταν πιο επιρρεπείς στις αλλαγές στην πολιτική οικονομία της Ινδίας. Ο συνδυασμός των BJP/RSS δεν είχε μόνο ψυχολογικά οφέλη -ενισχύοντας την αίσθηση του ανήκειν και μια διέξοδο θυμού- αλλά προσέφερε και υλικά, περιλαμβανομένων εκπαιδευτικών ευκαιριών, υγειομονικής περίθαλψης, ευκαιριών εργασίας και ούτω καθεξής -δεδομένου ότι ήταν "καλοί ινδουιστές" που δεν ασχολούνταν με ζητήματα όπως η ανισότητα λόγω κάστας ή φύλου.

Έτσι, για παράδειγμα οι γυναίκες λάμβαναν πρωτόγνωρες ευκαιρίες να κυκλοφορούν δημόσια και να δρουν πολιτικά, αλλά αποθαρρύνονταν έντονα να διεκδικούν ρητά φεμινιστικά αιτήματα. Τέτοια αιτήματα ήταν ενάντια στους λόγους ύπαρξης του ινδουισμού: να χτίσει μια ισχυρή, εσωτερικά ομοιογενή κοινότητα ινδουιστών, που ορίζεται από την ενότητα και τη δύναμη ενάντια στους Άλλους.

Στην ινδουιστική ιδεολογία υπάρχει παράλληλα μικρή αναγνώριση των καταπιεστικών δομών, όπως η πατριαρχία ή το καστικό σύστημα. Αντίθετα, αν υπάρχουν κακοί στον κόσμο, αυτοί υφίστανται ως αποτέλεσμα ατομικών ελαττωμάτων και μπορούν να αλλάξουν με το να τους εμπεδοθούν "σωστές" αξίες,

Σε αυτά συνίστανται οι ιδεολογικές ομοιότητες του ινδουιστικού εθνικισμού και του νεοφιλελευθερισμού. Και τα δύο υπήρξαν ριζικά αντίθετα με τα κοινωνικά κινήματα της δεκαετίας του 1980, που επιστράτευαν τη λογική αντιμαχόμενων ομάδων ανάμεσα σε περιφερειακές, καστικές και επαγγελματικές γραμμές. Ενώ ο ινδουιστικός εθνικισμός αναζητά ένα εξατομικευμένο αλλά ενωμένο ινδουιστικό κοινωνικό σώμα, ο νεοφιλελευθερισμός επιδιώκει εξατομικευμένα υποκείμενα που δομούν σχέσεις ένας-προς-ένα με την αγορά.

Ο Gopalakrishnan, που τόσο πειστικά σκιαγραφεί αυτές τις ομοιότητες, παράλληλα δίνει έμφαση στη σύγκρισή τους που δεν θα πρέπει να τραβάει μακριά, αφού οι ιδεολογίες αυτές έχουν μεγάλες διαφορές τουλάχιστον ως προς τις αντιλήψεις τους για την ελευθερία και τα χρηστά ήθη.

Προς το παρόν, η συμμαχία μεταξύ του ινδουιστικού εθνικισμού και του νεοφιλελευθερισμού κερδίζει έδαφος, όπως αποδεικνύει και η άνοδος του Modi. Το καθεστώς του στην επαρχία Gujarat αποτελεί ένα τρομακτικό παράδειγμα του πώς θα είναι η κυβέρνησή του σε εθνικό επίπεδο. Στο ινδουιστικό μέτωπο, ο Modi ήταν στην εξουσία από τα κινήματα του 2002 στην Gujarat, όπου υπήρξε εκτεταμένη βία έναντι στους μουσουλμάνους της περιοχής. Οι υποστηρικτές του Modi επισημαίνουν ότι ποτέ δεν έχει καταδικαστεί για κανένα έγκλημα, οπότε πρέπει να είναι αθώος, παρά τις αποδείξεις για το αντίθετο. Η κυβερνητική έρευνα που φαινομενικά απέδειξε την αθωότητά του ήταν γεμάτη αντιφάσεις και λάθη, και ο Modi -ανεξάρτητα από τον προσωπικό του ρόλο- έχει συνεχίσει να παρέχει στήριξη στους ηγέτες του πογκρόμ στη Gujarat.

Ένα λιγότερο γνωστό, αλλά εξίσου συγκλονιστικό στοιχείο για το παρελθόν του Modi είναι η σχέση του με τον Swami Aseemanand, τον "εγκέφαλο" πίσω από πολλές βομβιστικές επιθέσεις, των οποίων η βασική δικαιολογία ήταν η μετατροπή των ιθαγενών πληθυσμών σε ινδουιστικούς, συχνά με τη βία. Το πρόσφατο προφίλ του Aseemanand, περιέχει σοβαρές αποκαλύψεις για τους ισχυρούς δεσμούς του με την RSS και το BJP, γεγονός που

συνοδεύτηκε από εκκωφαντική σιωπή από τα επιχειρηματικά media - άλλο ένα σημάδι στήριξης του BJP από την αστική τάξη.

Τα media στήριξαν τη μετάβαση του Modi από το προφίλ του "Χασάπη της Gujarat" στον υπερήρωα με το παρατσούκλι "Vikas Purush" ή "Άνθρωπος της Ανάπτυξης". Υποβαθμίζοντας τις εθνικιστικές ινδουιστικές ρίζες του Modi, τα media -από κοινού με την προπαγάνδα του BJP- προώθησαν τον Modi ως έναν ηγέτη τύπου CEO, που επέφερε πρωτοφανή οικονομική ανάπτυξη σε όφελος κάθε τμήματος της κοινωνίας. Φυσικά, όταν πιέζεται, το κόμμα του θα παίζει το χαρτί της θρησκείας. Ο Amit Shah, ο πιο έμπιστος του Modi και μια αρκετά δυσάρεστη φιγούρα, επισκέφθηκε πρόσφατα την περιοχή που εκδηλώθηκαν οι κοινοτικές ταραχές και είπε στο ινδουιστικό κοινό ότι η ψήφος στο BJP θα ήταν ψήφος "επανάστασης".

Αλλά αυτό είναι το λιγότερο στην καμπάνια του BJP. Ο κύριος άξονας είναι το υποτιθέμενα θαυματουργό μοντέλο της Gujarat, απόδειξη της επιτυχημένης νεοφιλελεύθερης διακυβέρνησης του Modi. Οποιαδήποτε επισταμένη εξέταση του μοντέλου αυτού, ωστόσο, αναδεικνύει την κενότητα των ανωτέρω ισχυρισμών.

Οι καπιταλιστές δε στηρίζουν τον Modi επειδή είναι πιο αποτελεσματικός από τους προκατόχους του και κυρίως όχι επειδή επέφερε ανάπτυξη χωρίς περιορισμούς. Αντίθετα, αναγνωρίζουν ότι το Κόμμα του Κογκρέσου (Indian National Congress) απέτυχε να εκπληρώσει πλήρως τους πολιτικούς τους στόχους και κατά κάποιο τρόπο έχει παραμείνει στις λογικές των κοινωνικών κινημάτων της δεκαετίας του 1980, παρέχοντας ένα μίνιμουμ μέτρων κοινωνικής πρόνοιας. Για τους τιτάνες της βιομηχανίας, ο Modi είναι η καλύτερη τελευταία επιλογή.

Μετά την επιτυχημένη κινητοποίηση του αστικού και ημιαστικού φτωχού πληθυσμού ενάντια στο τζαμί Babri Masjid, το BJP πάλεψε να κερδίσει λαϊκό έρεισμα. Η απρόσμενη εκλογική ήττα του κόμματος το 2004 αποδεικνύει ότι ο εναγκαλισμός του με τις νεοφιλελεύθερες πολιτικές το έχει απομακρύνει από την παλαιά του βάση. Το κόμμα πλέον βασίζεται στη στήριξη της αναπτυσσόμενης και ελπιδοφόρας κατώτερης και μεσαίας τάξης, που βλέπει τον πλούτο της να ενισχύεται και πιστεύει ότι μπορεί να απολαύσει τους καρπούς μιας νεοφιλελεύθερης Ινδίας.

Πρόκειται όμως για πικρούς καρπούς. Οι ψευδείς υποσχέσεις του νεοφιλελευθερισμού και ο βίαιος εθνικισμός του ινδουισμού αποτελούν μια πολωτική φόρμουλα. Αλλά το BJP ελπίζει ότι θα καταφέρει να πάρει την εξουσία -όπως και έγινε. Ίσως τώρα η μάσκα του Modi θα επιτρέψει να φανεί το σάπιο χαμόγελό του.

[1] <https://www.jacobinmag.com/2014/05/springtime-for-modi/>